

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קע

ערב שבת קודש
פרשת וישב
כ"ג בכסלו התשע"ז

יוצא לאור עלידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ג בכסלו ה'תשע"ז - א' בטבת ה'תשע"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ה'	כ"ג בכסלו	הלי קדוש החדש פרק ו-ח.	הלי גניבה פרק ב.	מ"ע קנג.
ש"ק	כ"ד בכסלו	פרק ט-יא.	פרק ג.	מ"ע קנג.
א'	כ"ה בכסלו	פרק יב-יד.	פרק ד.	מ"ע קנג.
ב'	כ"ו בכסלו	פרק טו-יז.	פרק ה.	מ"ע קנג.
ג'	כ"ז בכסלו	פרק יח-יט. הלי תעניות... בפרקים אלו. פרק א.	פרק ו.	מ"ע קנג. נט.
ד'	כ"ח בכסלו	פרק ב-ד.	פרק ז.	מ"ע נט.
ה'	כ"ט בכסלו	פרק ה. הלי מגילה וחנוכה... בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ח.	מ"ע נט. ספר משנה תורה: הלכות מגילה וחנוכה... בפרקים אלו. פרק א-ב.
ו'	א' בטבת	פרק ג-ד. תורת חכם וגוי. ספר נשים והוא ספר רביעי... הלי אישות... בפרקים אלו. פרק א.	פרק ט.	שם: פרק ג-ד. מ"ע ריג.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
5.08	4.41.2	12.10	11.40	9.07	6.46	5.43	5.21	4.32	ו', כ"ג בכסלו
5.08	4.41.7	12.10	11.40	9.08	6.47	5.44	5.21	4.33	ש"ק, כ"ד בכסלו
5.09	4.42.3	12.11	11.41	9.08	6.47	5.44	5.22	4.33	א', כ"ה בכסלו
5.10	4.42.9	12.11	11.41	9.09	6.48	5.45	5.22	4.34	ב', כ"ו בכסלו
5.10	4.43.5	12.12	11.42	9.09	6.48	5.45	5.23	4.34	ג', כ"ז בכסלו
5.11	4.44.2	12.12	11.42	9.10	6.48	5.45	5.23	4.34	ד', כ"ח בכסלו
5.11	4.44.8	12.13	11.43	9.10	6.49	5.46	5.23	4.35	ה', כ"ט בכסלו
5.12	4.45.5	12.13	11.43	9.10	6.49	5.46	5.24	4.35	ו', א' בטבת

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ
5:25	4:24	5:20	4:08	5:22	4:19	5:21	4:05	5:25	4:24
5:29	4:28	5:25	4:13	5:27	4:24	5:26	4:10	5:29	4:28

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונב

מערכת: לוי יצחק שייקביץ, יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

טל' 03-3731777, פקס: 03-9606169, 0793 ISSN 7474

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

כשהשכל הורעל נדרשה מסירות נפש

שלוש דרגות בקיום המצות ובעבודת האדם, וכנגדן שלושה סוגי ניסים • מדוע בחנוכה נהגו כל ישראל להיות מהמהדרין מן המהדרין, ומה ההבדל בין קיום מצווה בהידור לקיומה במסירת נפש • רק על ידי לימוד פנימיות התורה, מניח האדם את עצמו לגמרי מפני רצון ה' • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

שעל זה תיקנו הלל והודאה, (ב) נס פך השמן, שעל זה תיקנו הדלקת הנרות.

ועניין "מהדרין מן המהדרין" הוא (לא במצות הלל והודאה, אלא) במצות הדלקת הנרות הקשורה עם נס פך השמן.

ולהבין מעלת נס פך השמן על כל הנסים ובכללם גם נס ניצחון המלחמה - יש להקדים ולבאר שבהנהגות שלמעלה מצינו ג' אופני הנהגות: (א) הנהגה טבעית. - הנהגה הטבעית גופא יכולה להיות באופן נעלה, בהצלחה, אבל, אף שזהו עניין של הצלחה, הרי זה בכל זאת רק הצלחה שעל פי טבע.

(ב) הנהגה נסית שלמעלה מטבע. ובאופן כזה היה ניצחון המלחמה בחנוכה - "מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים"⁶, שזהו נס שלמעלה מטבע. - אילו היה הניצחון באופן של גבורים ביד גבורים, הרי זה גם עניין של הצלחה, שהרי זוהי מלחמה, אבל עדיין אין זה נס; אבל "גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים" הוא נס שלמעלה מטבע.

(ג) הנהגה שלמעלה גם מנס - דבר שאינו מוכרח מצד עניני הגוף, או אפילו מצד עניני הנשמה, אלא זהו עניין של הידור, והידור בענייני הנשמה - כפי

א. מצות¹ נר חנוכה חלוקה מכל המצוות בשני עניינים:

(א) בכל המצוות ישנו קיום המצווה כתיקונה, וההידור במצווה, אבל אין עניין של הידור מן ההידור.

וראיה לדבר - מדברי הגמרא² "הידור מצווה עד שליש במצווה", והגמרא מוסיפה "עד שליש משלו, מכאן ואילך משל הקב"ה", ונמצא, שיכולים להדר עד אין שיעור, וכל זה נכלל ב"הידור מצווה". מה שאין כן במצות חנוכה ישנה לא רק המצווה עצמה, ולא רק הידור מצווה, אלא גם מהדרין מן המהדרין³.

(ב) בכל המצוות - מקיימים רוב בני ישראל רק את המצווה עצמה. אבל במצות נר חנוכה נהגו כל ישראל⁴ לקיים לא רק את המצווה עצמה, אלא גם את ההידור, ואפילו את ההידור מן ההידור.

ב. בחנוכה ישנם שני ניסים⁵: (א) ניצחון המלחמה,

(1) חלקה הראשון (ס"א"ה) הוגה על ידי כ"ק אדמו"ר, ונדפס בלקו"ש ח"א ע' 92 ואילך. והמשכה (ס"ו ואילך) - מהנחה בלתי מוגה.

(2) ב"ק ט, ב.

(3) שבת כא, ב. וראה בארוכה אגרות קודש כ"ק אדמו"ר ח"א ע' רכא ואילך.

(4) שו"ע א"ח סתרע"א ס"ב, בהגהת הרמ"א.

(5) ראה השקו"ט בזה - בלקו"ש ח"י ע' 142 ואילך. חט"ו ע' 366

ואילך. חכ"ה ע' 235 ואילך. ועוד.

(6) נוסח הודאת "ועל הנסים" בתפלת העמידה וברהמ"ז.

מפני שמוכרח לקיים את הפקודה, אזי מקיים הוא את הפקודה כשלעצמה, מבלי להשתדל להדר, כיון שאין לו געשמאק בזה. מה שאין כן אם הדבר יקר אצלו ויש לו חיות בדבר, אזי משתדל להדר בזה. - אבל אף על פי כן, הרי הוא מציאות בפני עצמו; ישנו הגעשמאק והרצון שרוצה לקיים את המצוות, וישנה מציאותו של הרוצה.

מה שאין כן מסירת נפש פירושה - שאינו מציאות בפני עצמו כלל, וכל מציאותו היא לקיים רצון העליון.

כוונתו ומטרתו אינה שהוא יהיה ה"חושב", ה"מדבר" וה"עושה"; כוונתו ומטרתו היא שהדבר ייעשה, ובמילא, אין אצלו נפקא מינה אם הדבר ייעשה על ידו או על ידי אחר; העיקר שהדבר ייעשה.

ועל ידי העבודה של מסירת נפש, שמניח את עצמו הצדה לגמרי, ומניח אפילו את נשמתו, והעיקר אצלו הוא קיום המצוה - אזי משלם לו הקב"ה "מידה כנגד מידה", שההנהגה שלמעלה היא באופן נעלה יותר מנס, שזהו עניין שאינו קשור כלל עם מציאות.

ד. וכיון שבחנוכה עמדו בני ישראל במסירת נפש - לכן היה הנס דפך השמן כדי להראות חיבתן של ישראל, שאין לזה שייכות לעניינים של מציאות; על ידי עניין של הידורים - נמשכת ההנהגה של נסים שלמעלה מהטבע, אבל זהו עניין הקשור עם הגוף, עם מציאות. מה שאין כן על ידי מסירת נפש, שמניח לגמרי את מציאותו - נמשכת ההנהגה מלמעלה באופן שאינו נוגע כלל למציאות.

וכמו כן לאידך גיסא - שכאשר ההנהגה שלמעלה אינה קשורה עם מציאות, הרי היא מעוררת אצל בני ישראל להניח את עצמם מתוך מסירת נפש. ודווקא עניין המסירת נפש ישנו בכל בני ישראל, אפילו קל שבקלים - כאשר הדבר נוגע בנפש¹² (שלא כמו בעניין של תורה, צדקה וכו').

ולכן, בחנוכה, שאז היתה ההנהגה מלמעלה להראות חיבתן של ישראל - שעניין זה עוררו בני ישראל על ידי מסירת נפשם - הרי זה עורר אצל בני ישראל את העניין של "מהדרין מן המהדרין",

12 תניא פי"ט. ד"ה אין הקב"ה בא בטרוניא תרפ"ה (סה"מ תרפ"ה ע' רנז ואילך). סה"מ תש"ט ע' 118 ואילך.

שהיה בנס⁷ שמצאו שמן טהור, שזהו עניין הקשור רק עם הנשמה, ויתירה מזה, שהיה רק כדי להראות חיבתן של ישראל (שהרי על פי דין היו יכולים להדליק גם בשמן טמא, לפי שטומאה דחוויה או הותרה בציבור, והנס היה רק בכדי להראות חיבתן של ישראל)⁸.

ג. היות שכל העניינים שלמעלה תלויים בעבודת האדם, ישנם ג' אופנים בעבודת האדם שמביאים ג' אופני הנהגות הנ"ל:

הנהגה טבעית - באה על ידי קיום התורה ומצוות, כמו שכתוב⁹ "אם בחוקותי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יכולה", וכל שאר הברכות¹⁰.

הנהגה ניסית - באה על ידי הידור מצוה דווקא; כאשר לא מסתפקים בקיום המצוה רק על פי דין, אלא מהדרים במצוה, משתדלים שהמצוה תהיה בהידור - אזי נותן הקב"ה "מידה כנגד מידה"¹¹, הנהגה שלמעלה מהטבע.

אבל אופן ההנהגה הג' - בא על ידי מסירת נפש דווקא, שהוא נעלה יותר גם מעניין הידור מצוה.

ד. וביאור מעלת המסירת נפש על הידור מצוה: הידור מצוה פירושו שהאדם מקיים את המצוה לא בגלל שמוכרח לקיימה, אלא יש לו תענוג ("געשמאק") בדבר, ועושה זאת מתוך חשק וחיות, ולכן משתדל ומחפש דרכים כיצד לעשות זאת באופן טוב ויפה יותר, אף על פי שאינו מחוייב בכך. - והמשל לזה מעבד שמקיים פקודת המלך, שאם אין לו געשמאק וחיות בדבר, ועושה זאת רק

7 ובפרטיות יותר: גם הנס של נצחון המלחמה חלוק משאר הנסים, שכל הנסים, כמו הנס של יצי"מ והנס של פורים, קשורים עם הגוף (הצלת הגוף או הצלה מיסורי הגוף), מה שאין כן נס חנוכה קשור עם הנושמה, שהרי הגזירה היתה "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך", ועל זה עמדו בני ישראל ולחמו מתוך מסירת נפש, ונמצא, שגם הנס של נצחון המלחמה הוא עניין הקשור עם הנשמה. ובוה גופא ניתוסף עליו מיוחד בנס השמן - שבענייני הנשמה גופא ה' זה עניין של הידור (מהנחה בלתי מוגה).

8 ראה לקו"ש ח"א ע' 81 ואילך.
9 בחוקותי כו, ג ואילך.

10 שכן, בשביל מי נברא העולם - אם לא בשביל יהודים מקיימי תורה ומצוות (מהנחה בלתי מוגה).

11 סנהדרין צ, סע"א.

אלא גם באופן של הידור מצוה. אבל, הרגש היוקר של קיום התורה ומצות הוא רק במידה כזו ששייכת למציאות שלו.

אבל כאשר לומד פנימיות התורה, שבה מבואר העניין של ביטול היש, וגם דרגות נעלות יותר בעניין הביטול בעילוי אחר עילוי, אזי מגיע לדרגה כזו שנרגש אצלו היוקר של אלקות מצד עצמו, היינו, לא באופן ש"קרכת אלקים לי טוב"¹⁷, אלא שזהו טוב בעצם, מצד עצמו, ובמילא, עבודתו היא באופן שאינו חושב על עצמו כלל, אלא כל ענינו הוא לקיים רצון הקב"ה.

ואז נעשית גם ההנהגה מלמעלה באופן שלמעלה מהטבע לגמרי - שזוכה ומקבל חוש בענייני חסידות, שירגש ויונח אצלו ("ער זאל דערהערן און באַ אים זאל זיך אָפלייגן") עניני אלקות - עם היותם למעלה מהשכל לגמרי (שהרי נגלה דתורה היא למעלה משכל אנושי, ופנימיות התורה היא למעלה מהשכל לגמרי), והנחה זו ("דער אָפלייגן") תהיה באופן של התאמתות, שביא לידי "בכּן" בפועל ממש, במחשבה דיבור ומעשה, הן בנוגע לעצמו, והן בנוגע לפעולה עם הזולת, להאיר את הסביבה כולה ב"נר מצוה ותורה אור"¹⁸, ומאור שבתורה, זוהי פנימיות התורה¹⁹.

וכאשר כל בני ישראל מתנהגים באופן כזה - אזי נעשה העניין של "כליא רגלא דתרמודאי"¹³, תרמודאי אותיות מורדת²⁰, היינו, שמתבטל עניין המרידה באלקות, ונעשה אור בכל העולם כולו. י. (ואמר כ"ק אדמו"ר): מנהג ישראל ליתן מעות חנוכה²¹ (ונתן בידו הקדושה לכל אחד מהתלמידים מטבע אחד).

(שיחת ליל נר חמישי דחנוכה ה'תשי"ג, לתלמידי ישיבות תומכי תמימים דברוקלין, בחדרו הק'. תורת מנחם כרך ז, עמ' 241-246, בלתי מוגה)

(17) תהלים עג, כח.

(18) משלי ו, כג.

(19) ראה פתיחתא דאיכ"ר ב ובפ"י יפה ענף שם. ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובפ"י קה"ע שם. המשך תער"ב ח"ג ע' א'שכב. סה"מ תרפ"ט ע' 176. וש"נ.

(20) עמק המלך שער קרית ארבע ר"פ קיא (קח, א). קה"י ערך תרמוד.

(21) ראה גם שיחת ליל נר חמישי של חנוכה דאשתקד ס"ד (תורת מנחם - התוועדויות ח"ד ס"ע 230 ואילך). וש"נ.

היינו, לא רק קיום המצוה כתיקונה, ולא רק קיום המצוות בהידור, אלא מהדרין מן המהדרין, הנחת עצמותו וביטול לגמרי.

ולכן יש בנר חנוכה העניין של מהדרין מן המהדרין שאינו בשאר המצוות, וכל ישראל נהגו כן - כיון שכללות ענינו של חנוכה הוא מהדרין מן המהדרין, ביטול לגמרי, שזהו עניין המסירת נפש.

ו. והעניין בזה:

בזמן חנוכה - טמאו כל השמנים שבהיכל¹³, והיינו, שטמאו והרעילו ("מ'הָאָט אָפגע'ס'ט") את עניין השכל, ובמילא, לא היתה יכולה להיות ההנהגה על פי שכל, והוצרכו לילך מתוך מסירת נפש שלמעלה מהשכל. שכל - מחייב קיום המצוות כתיקונם, ויתירה מזה, שהשכל מחייב גם קיום המצוות בהידור, כיון שגם על פי שכל צריך להיות קיום המצוות מתוך חיות וגעשמצאק, שעל ידי זה נעשה הידור מצוה; אבל מסירת נפש - אין השכל מחייב. מסירת נפש הוא עניין שאין לו אחיזה בשכל.

ז. ועל פי הידוע שמכל מועד נמשכת הארה על כל השנה¹⁴, הרי גם מהמועד של חנוכה צריכים לקחת על כל השנה כולה - שגם קיום המצוות שבכל השנה יהיה מתוך ביטול ומסירת נפש, שזהו תוכן העניין של מהדרין מן המהדרין.

זאת ועוד:

ידוע¹⁵ שכל מצוה כלולה מכל המצוות, שלכן "העוסק במצוה פטור מן המצוה"¹⁶. ומזה מובן שמצות נר חנוכה צריכה להאיר בכל המצוות, שגם בהם יהיה עניין המסירת נפש, שזהו עניין של מהדרין מן המהדרין.

ט. [...] ועניין זה - הנחת עצמותו מתוך מסירת נפש - בא על ידי לימוד פנימיות התורה דווקא:

גם על ידי לימוד נגלה דתורה מיתוסף חיות בקיום התורה ומצות, שירגש אצלו היוקר של תורה ומצות, ועל ידי זה יקיים את המצוה לא רק כתיקונה

(13) שבת שם.

(14) ראה לקו"ת ברכה צח, ב.

(15) ראה סה"מ תרנ"ה ע' לו. המשך תרס"ז ס"ע סה. סה"מ קונטרסים ח"ב תלה, ב.

(16) סוכה כה, סע"א. וש"נ.

לפרוץ את גדרי העולם

משיח יפרוץ את גדר העולם

אודות עניינו של משיח איתא במדרש על הפסוק (בפרשת השבוע, פרשת וישב) "מה פרצת עליך פרץ", "זה רבה על כל הפריצים ממך יעמוד (משיח, שנאמר בו) עלה הפורץ לפניהם וגו'". והיינו, שכל מלך נקרא בשם "פרץ", על שם ש"מלך פורץ גדר", ומלך המשיח הוא "רבה על כל הפריצים", שיהיה מלך על כל המלכים שהיו לפניו.

והעניין בזה: ענינו של "פרץ" הוא – כפשטות לשון הכתוב: "מה פרצת עליך פרץ" – שהנהגתו אינה כפי מנהג העולם.

וזהו גם עניין ימות המשיח:

החידוש דימות המשיח הוא – פריצת גדרו של עולם, והיינו, שאין זה כמו המעמד ומצב ד"גן עדן" שאינו שייך כלל לעולם כפי שהוא עם כל המדידות וההגבלות, אלא באופן של חיבור שני הפכים, היינו, שדווקא במקום שיש בו הגבלה של ד' קצוות, ד' רוחות, "ימה וקדמה וצפונה ונגבה" – נעשה עניין של "ופרצת".

וזהו גם החידוש של משיח – שבהיותו אדם בעולם הזה (כמו שכתב הרמב"ם) יפעל בעולם את הסדרים של ימות המשיח באופן של פריצת גדרי העולם, ולכן נאמר עליו "עלה הפורץ לפניהם".

והנה, תכלית השלימות של ימות המשיח "תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות". ומזה מובן, שבמשך זמן הגלות צריך להיות גם אופן העבודה של משיח, שנקודתו היא פריצת גדרי העולם.

[...] וכאשר פועלים פריצת גדר בכל ג' העמודים שעליהם העולם עומד – הנה בדרך ממילא נשתנה ונפרץ גדרו של העולם שעומד על ג' עמודים אלו.

וכאשר ישנה עבודה זו במשך זמן הגלות – אזי ממשיכים בגילוי שבקרב ממש יקום היעוד "עלה הפורץ לפניהם", דא מלכא משיחא.

ובפרטיות יותר – כהמשך הכתוב "פרצו ויעברו שער ויצאו בו ויעבור מלכם לפניהם וה' בראשם", כמבואר במפרשי התנ"ך ש"שבי הגולה יפרצו... שער ודרך בו יצאו מן הגולה", כי, "מלכם לפניהם", היינו, ש"מלכם", "מלך המשיח", בחינת היחידה הכללית, הוא "לפניהם", שנמשך ופועל ונעשה חקוק בפנימיותם, "והוי' בראשם", "בראשם" דייקא, ולא על ראשם (על דרך פירוש רבינו הזקן בדיוק הלשון "תפילין שבראש", ולא תפילין שעל הראש), היינו, ששם הוי' מאיר בפנימיותם.

ועניין זה נמשך בגלוי על ידי משיח צדקנו, אבל נעשה ונפעל על ידי עבודתנו כמשך זמן הגלות בהפצת המעיינות חוצה – שזהו עניין פריצת גדרי העולם, שאת "המעיינות", "מקור מים חיים", מביאים למקום ה"חוצה", ועל ידי זה פועלים העניין של "עלה הפורץ לפניהם" כמשך זמן הגלות בעבודה בכל ג' הקוין, ועל ידי זה גם בגאולה האמיתית והשלימה, במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו.

(שיחת י"ט כסלו תשי"ט. תורת מנחם כרך כד, עמ' 285,290 ואילך)

זהירות בכבוד תלמידי חכמים

**הזהירות שלא להצביע על אזור לא בריא בגוף • עניין של צער כותבים
בסוף • הדיון בעניין קבורה מעומד במהלך ביקורו של הגאון הרב
מרדכי אליהו זצ"ל • מסדרת 'סודתו בהררי קודש'**

משיח ואז יחיו המתים והכל לחזק האמונה לפני תחית המתים". נראה שהרבי נזהר בכבודו של הגר"מ אליהו (שהזכיר את ר' מאיר) ולכן רק ציין בהערה לירושלמי זה – בכתב – שם הובאו הדברים על ר' ירמיה, ולא דיבר על כך בשיחה עצמה.

הקדמת התפילין

ביאור נפלא מצינו ב'לקוטי שיחות' כרך טל שיחה ב' לפרשת ואתחנן (עמ' 14 ואילך) בטעם דברי הרמב"ם שהקדים תפילין של ראש לשל יד במנין המצוות בריש הלכות תפילין, וכן ברוב הפעמים בגוף הלכות תפילין, ע"פ ביאור הצפנת פענח (ראגוצ'ובי) בחילוק בין תפילין של יד ותש"ר. דבשל יד המצווה היא מעשה הקשירה, ובשל ראש – שיהיו מונחים על הראש. ומתאים (מטעים) זה עם תוכנם על-פי פנימיות העניינים – ראה שם בארוכה. נקודת הביאור בנגלה היא שתפילין של ראש הן 'תדיר', כיון שקיום מצוותן הוא בכל רגע ורגע, ואילו קיום מצות תפילין של יד אינו אלא ברגע הקשירה. [ולא רק משום קדושתן (ראה שם עמ' 23)].

לאור המבואר בשיחה ניתן לבאר את עובדת הקדמת תפילין של ראש לתפילין של יד בכמה מקומות: א] במסכת עירובין צה, א המוציא תפילין מכניסן זוג זוג, ר"ג אומר שנים שנים. ופירש רש"י (ד"ה זוג זוג): אחד בראש ואחד בזרוע והיינו זוג כדרך שלובשן בחול. וכן (ד"ה שנים שנים): זוג

בביקור הרבנים הראשיים באה"ק שליט"א בשנת תשמ"ט ('התוועדות תשמ"ט' כרך ג' עמ' 139) אמר הגאון רבי מרדכי אליהו זצ"ל כי "יש מסורת אצל הספרדים שרבי מאיר בעל הנס... ביקש שיקברוהו בעמידה, ויתנו מקל בידו כדי שיוכל לילך ולפגוש את המשיח – שיבוא בטבריה ללא שהיות זמן כלל".

וכ"ק אדמו"ר הגיב והוכיח מכמה מקומות שקבורה מעומד אינה דבר היוצא מן הכלל, אלא, כך נהגו בפועל כמה וכמה. והנאמר באיזהו מקומן ופסקדין להלכה (רמב"ם הל' אבל פ"ד ה"ה. טושו"ע יו"ד סימן שס"ב. ומקורו בירושלמי – כלאים פ"ט ה"ג. וראה גם נזיר פ"ט ה"ג) יש שקוברין בשכיבה ולא בעמידה, כיון שאין זה דרך כבוד – בהכרח שמדובר בקבר משפחתו אפילו מן הצד וכיו"ב כבוד יותר ובלבד שלא מחוצה לו.

והנה הנאמר ע"י הגר"מ אליהו – חלק הראשון של הדברים שר"מ נקבר בעמידה – מפורש בשער הגלגולים למוהר"ח הקדמה לז: "ולענ"ד [=ולעניות דעת] כי הודה לי מורי ז"ל על ר' מאיר, שהוא קבור מעומד כמו שאומרים בני אדם".

אמנם המשך הדברים "ויתנו מקל בידו כדי שיוכל לילך ולפגוש את המשיח", נאמר בירושלמי כלאים פ"ט הלכה ג' על ר' ירמיה: ר' ירמיה ציוה לפני מותו שילבישוהו בגדים לבנים ומגוהצים כפי מה שהיה רגיל בחייו שיתנו מנעליו ברגליו ומקל בידו וישכיבוהו על צידו כדי שיהא מוכן לקבל פני משיח ("כדי שאהיה מוכן להתעורר ולעמוד בביאת

הלכות חלה, תרומות ומעשרות נדוי וחרם ביקור חולים וגוסס בשו"ע – חלה תרומות נידוי וחרם ברמב"ם הלכות חלה בספר זרעים (ביכורים פ"ב) ותרומה (בספר זרעים) נידוי וחרם בספר מדע (הלכות ת"ת פ"ה)]. וזאת מטעם האמור, שענין של צער משאירים (דוחים) לסוף. – אמנם בסוף ממש אי אפשר שהרי צריכים "לסיים בדבר טוב" (כפסקי דין הרמב"ם הל' תפילה פי"ג ה"ה: בתורה... מסיים בדבר טוב).

ובהכרח, אפוא, שדברי הרמב"ם בטעם שהביאו לכך "ולפיכך כללתי הלכות אלו בספר זה – שופטים שהן מעין קבורה ביום המיתה שהיא מצות עשה" (פתיחתו להל' אבל. ועד"ז ב"מנין המצוות על סדר הלכות הרמב"ם ז"ל" בהקדמתו לספר משנה תורה) – הם תוספת ליסוד הפשוט של דחיית צער לסוף – שהרי דברי הרמב"ם כשלעצמם מהווים חידוש גדול, שמשום הלכה אחת בהלכות סנהדרין, נשנו באותו ספר (שופטים) י"ד פרקים של הלכות אבלות!

וראיה לדבר מדברי הרדב"ז בהקדמתו לספר שופטים: "ואיחר רבינו ספר זה לפי שדיניו הלכתא למשיחא (כגון: מניי סנהדרין והלכות מלכים) והלכות אבל – לפי שהוא סוף כל אדם". היינו, הרדב"ז אמנם הביא את דברי הרמב"ם בטעם ש"הלכות אבל" נשנו בספר שופטים – אך הוא עצמו כתב טעם אחר למיקומם בסוף הספר. וק"ל.

ארץ ישראל – סגולה לבנים

ב'אגרות יקודש' כרך לא עמ' עדר: "בקשר להפקד – בזרע של קיימא – לזה סגולה עליה מחוץ לארץ לארץ הקודש" עכ"ל. נמצא בכמה מקורות שכבר הובאו ברשימותינו – ויש להוסיף בספר 'שבת שלום' – להרה"צ משאץ – (עמ' רסג בהערה):

"ארץ ישראל הוא סגולה לבנים, כמו באברהם אבינו ע"ה ועוד. ועוד נראה לי שמפורש בקרא בפרשת משפטים 'לא תהיה משכלה ועקרה בארצך' כי נקראת ארץ ישראל וארץ הקדושה זה השם הק', ו'ברוך מבנים אשר' (ברכה לג, כד) שיהי' מרובה בבנים, עי' ברש"י ז"ל (שם) בשם ספרי וכו' (וראה עוד שם עמ' שכת)".

בראש זוג בזרוע. ב] וכך פירש גם הרמב"ם בפירוש המשניות שם: זוג זוג פירושו, תפילין של ראש ותפילין של יד והוא שיניח של יד בידו ושל ראש בראשו... של ראש בראשו ושנים של יד בידו... שיהיו של ראש ושל יד בלבד... ג] ולכאורה מפורש כן גם בירושלמי עירובין פ"י ה"א: המוציא תפילין מכניסן זוג זוג דרך מלבוש, אחת בראשו ואחת בזרוע. ד] בזהר חדש ר"פ תרומה: בשעתא דבר נש אקדים בצפרא ואנח תפילין ברישיה ותפילין ברשימא קדישא בדרעא. ה] בפירוש רש"י בא יג, ט עה"פ והיו לאות על ידך ולזכרון בין עיניך: שתכתוב פרשיות הללו ותקשרם בראש ובזרוע. – כל הנ"ל מובן היטב עפ"י ביאורו של הרבי. וק"ל.

לא להצביע על מקום הפציעה

פעם סיפר המשמש בקודש ר' מענדל גאנזבורג לרבי על מישהו שנפצע בגופו, וכדי להמחיש זאת הצביע על גופו שלו. הרבי העיר או סימן שלא יראה זאת. – רשימות מפ"א.

יצוין כי פעם הראה הגאון בעל 'דובב מישרים' לאדמו"ר מהרי"ד מבעלזא זצ"ל מקום בגופו שם הוא חש כאבים והגיב הצדיק הנ"ל: "פלא שאנשים מראים עם הידיים היכן שכואב! סגולה בדוקה לרפואה לא לתפוס את המקום היכן שכואב" (תוספת להמודיע' י"ז מרחשון תשע"ז עמ' כג).

אבלות בסוף

במהלך סעודת יום ב' דחג השבועות תשכ"ט התייחס הרבי למנהג קהילות אשכנז לומר 'זיכור' בג' הרגלים ביום האחרון: בשבועות ביום טוב שני (בחו"ל), בסוכות – בשמיני עצרת, ובפסח – באחרון שלפסח. ואמר ('המלך במסיבו' כרך א' עמ' שכב): "כיון שזהו ענין של צער, משאירים זאת לבסוף", ומעין זה ב'תורת מנחם' כרך נו עמ' 231 "ענין של צער דוחים זאת כו". לפי דברי הרבי יש לבאר מה שאת "הלכות אבל" הכניס הרמב"ם רק בסוף ספר הי"ד – ספר שופטים, לפני סיום כל הספר ממש, המסתיים ב"הלכות מלכים ומלחמותיהם", בשונה מהטור והשולחן ערוך שהציבוהו בסוף חלק "יורה דעה" [בטור – אחרי

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת וישב,

כ"ד בכסלו – מברכים החודש טבת

"הרחמן הוא יעשה לנו ניסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי..."⁵.

הדלקת נר חנוכה: בבית הכנסת: במוצאי שבת קודש (ותמיד כשמדליקים בבית הכנסת אחרי ערבית), נוהגים להדליק נר חנוכה לפני עלינו. המדליק – יודא שאמר 'אתה חוננתנו', ואם שכח לאומרה – יאמר תחילה התיבות 'ברוך המבדיל בין קודש לחול'. אחרי 'עלינו' והקדישים, עושים 'הבדלה'. את החנוכייה בבית הכנסת מעמידים ככותל דרום, והנרות מסודרים ממזרח למערב⁷ (מדליקים אותה גם בבוקר, מיום המחרת והלאה). מקומם גבוה, למעלה מעשרה טפחים⁸. אין אדם יוצא ידי חובתו בנרות בית הכנסת, ואפילו שליח ציבור שהדליקם צריך לחזור ולהדליק בביתו, אך לא יברך 'שהחיינו' בביתו, אלא אם כן מדליק להוציא גם את בני ביתו ידי חובתם⁹.

"כדי להוסיף בהתעוררות דגרי חנוכה, כדאי שתהיה מנורה דלוקה בבית הכנסת (שכולם מתכנסים שם) במשך כל המעתי'לעת, אם אין

אמירת תהילים בציבור בהשכמה. אחר כך, במשך כשעה, לימוד מאמר חסידות. המולד: יום חמישי, בשעה 4 בבוקר, 52 דקות ו-7 חלקים. מברכים החודש: ראש חודש טבת, ביום השישי. אין אומרים 'אב הרחמים'. יום התועדות. ההתועדות – בבית הכנסת. בתפילת מנחה אין אומרים 'צדקתך'.

יום ראשון,

כ"ה בכסלו – א' דחנוכה

מוצאי שבת קודש

אין מאחרים את תפילת ערבית ככלל מוצאי שבת קודש. אין מפסיקים לפני שמונה עשרה כדי להכריז 'ועל הניסים'². מי ששכח לאומרה, אם נזכר קודם "ה" של סיום הברכה, חוזר ומתחיל 'ועל הניסים', ואם כבר אמר "ה" – אינו חוזר³. בברכת המזון, אם נזכר קודם "ה" של סיום הברכה, חוזר ומתחיל 'ועל הניסים', ואם כבר אמר "ה" – אינו חוזר, אך כשיגיע לפני 'הרחמן הוא יזכנו'⁴, יאמר:

(1) לוח כולל חב"ד.

(2) ונהגו לסמן זאת בטפיחה על השולחן, כמו ב'עלה ויבוא' ו'טל ומטר'.

(3) ובט"ז ס' תרפ"ב ס"ק ג ו"א שם ס"ק ב כתבו שכל שכן שמי ששכח בתפילה יאמר קודם יהיו לרצון האחרון "יהי רצון מלפניך שתעשה לנו ניסים ונפלאות כמו שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. בימי מתיהו...".

(4) סידור יעב"ץ (בהוצאת אשכול ח"א עמ' תסה), שלחן שלמה וערוך השלחן ס' תרפ"ב ס"ג (וכ"מ ביד אפרים וכו' שבהערה הבאה), וכ"כ בקצות השלחן ס' מז בבדי השלחן ס"ק יח כ'מנהג העולם'. וסיים "ומסידור הנוסח שאומרים תחילה 'ונאמר אמן', משמע ששם הוא סיום ברכת הרחמן". וכוונתו כנראה לשלול את המובא בלוח א"י בשם האדר"ת לומר זאת מייד אחר 'אל יחסרנו' שלדעתו שם הוא סיום הברכה (הובא גם בנטעייגבריאלי הל' פורים פרק עה הע' ח), משא"כ לדין שאין עונים שם אמן, סיום הברכה הוא ב'ונאמר אמן' (כמ"ש באג"ק ח"ז עמ' רכה [אבל שם כתב רק שסומכים על אמן זו, ולא דקאי על כל הברכה, דאל"כ מדוע "אין יכול לגזור אומר 'ונאמר

אמן" (בברכת בעה"ב, כדברי שו"ע אדמו"ר ז' שם ס"ה מהמ"א שם). וראה בטור סו"ס קפט: "נהגו להאריך בברכת הטוב והמטיב 'הרחמן' בכמה גווני", משמע שטרם נסתיימה הברכה. וראה בשו"ע אדמו"ר ז' שם סוס"ז), ולכן אומרים שם 'על הניסים'. אלא שהקצות השלחן בעצמו פסק לעיל ס"ב (מחיי אדם מז, א) שיש לענות אמן אחר 'אל יחסרנו', וצ"ע. כן צע"ק מדוע לא נאמר שסיום הברכה הוא ב'ונאמר אמן' שבסוף כל בקשות 'הרחמן', ונסמוך על ה'אמן' שאומרים עליו.

(5) רמ"א ס' תרפ"ב ס"א. ובראש חודש, יקדים לזה 'הרחמן הוא יחדש' משום דתדיר קודם – יד אפרים, משנ"ב וכה"ח שם.

(6) כך נהגו במניין של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

(7) שו"ע ורמ"א ס' תרע"א ס"ז.

(8) פרי מגדים ס' תרע"ה בא"א ס"ק ב. לגבי מיקום השמש, כתב בכף החיים ס"ק מא שנוהגים תמיד – גם בביה"כ – שהשמש הוא למעלה מן הנרות, ע"פ מהר"ל שסמך זאת עה"פ "שרפים עומדים ממעל לו". וכן מובא מס' קבי"ש פרק צו, שהשמש הוא דוגמת כהן גדול בביהמ"ק. וראה מנהגים שונים בנטעייגבריאלי הל' חנוכה פ"כ ס"ב ג' וש"נ, והמובא להלן הע' 26.

(9) רמ"א ס' תרע"א סוס"ז ושערי תשובה שם.

חנוכה מגיל רך ביותר¹⁸. הנהגת בית הרב שהנשים והבנות (בכל גיל) לא הדליקו נרות חנוכה, אלא יצאו בזה על-ידי אביהן, ואחר כך – בעליהן¹⁹. כאשר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב היה עוזב את ביתו לפני חנוכה, היה מצווה לזוגתו הרבנית שתדליק את החנוכייה בעצמה (אף שאת הברכות היתה שומעת מאחד הגברים)²⁰.

מעמידים את החנוכייה על כיסא, מעל שלושה טפחים (24 ס"מ) – ואין מדייקים שיהיה למעלה משבעה טפחים או סמוך לשלושה טפחים²¹, אך לא מעל עשרה טפחים (80 ס"מ)²². ה'שמש' קצת למעלה²³ מן הנרות²⁴.

"קרה וצריך היה לטלטל את המנורה טפח וטפחיים לקרבה לאדמו"ר כדי שיוכל להדליק

חשש כלל שישחקו התינוקות"¹⁰. "מהנכון להחזיר עטרה ליושנה – לצירר את מנורת המשכן והמקדש כשקניה באלכסון, כדעת רש"י והרמב"ם, ועל-פי זה יש מקום לומר שגם החנוכיות¹¹ כדאי לעשות קניהן באלכסון. ולמה לשנות בגוף המנורה שקניה היו ביושר ולא כחצי עיגול"¹².

* יש לזכור להדליק נר-חנוכה גם במקומות ציבוריים בברכה, כפי שהנהיג הרבי, ובימים הבאים יש לעשות זאת אחרי פלג המנחה¹³.

הדלקה בבית:

* הסדר בבית: הבדלה, נר חנוכה, ויתן לך¹⁴. "הציווי 'זה אילי ואנוהו – התנאה לפניו במצוות'¹⁵, כולל בנוגע לחנוכה – מנורת חנוכה נאה¹⁶.

בבית הרב לא היתה ההדלקה ברוב עם, ואדרבה¹⁷. בימינו מחנכים את הבנים להדליק נרות

18) כך הנהיג הרבי בשנים האחרונות, ראה 'שבח המועדים' (תשנ"ג) עמ' 101, 'התקשרות' גיליון ח"י עמ' 14 הע' 11, ושי"ב. ומשתדלים לחנכם עם כל ההידורים (ע' לקו"ש ח"י"ב עמ' 251).

19) ספר-המנהגים, עיי"ש. לקו"ש חלק ל' עמ' 312. ועל-אף האמור ב'שלשלת היחס' שבראש ס' 'היום יום' מהדורת תשנ"ה עמ' 34, על שנת תשמ"ח (מוגה), שהרבי 'מעורר שכל ילד/ה ידליק נרות חנוכה בפתח חדרו', והכוונה להנדפס ב'משיחות ש"פ וישב, כ"א כסלו' ס"י ('סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 162). הנה הרבי נשאל על כך כמה שאלות, ומהן: 'האם גם הבנות צריכות להדליק?', והשיב: 'יש לעיין ולבדוק בכל מקום לגופו של עניין את התוצאות בפועל, באיזה אופן יסיפו בחינוך' (שיחת כ"ד כסלו בעת ה'יחידות' לאורחים ס"ו, התוועדות תשמ"ח ח"ב עמ' 91, בלתי מוגה). ולמעשה המשיך הרבי לציין את 'מנהג בית הרב' שהבנות אינן מדליקות, גם בשנים הבאות – בסה"ש תשנ"ג ח"א עמ' 194 הערה 84. וכן בסה"ש תנש"א ח"א עמ' 165 הערה 110. וראה שיחות קודש תשל"ח ח"א עמ' 34. ראה גם אנציקלופדיה תלמודית ערך 'חנוכה', כך טו עמ' רמח ו' רנב, ובהמצוין שם.

20) לקוטי-שיחות חלק ל' שם. ועיין במשנה-ברורה ס' תרע"ה ס"ק ט. לכאורה צ"ע, עפ"ד אדמוה"ו ('קו"א ס' ערב ס"ק ב, ובכ"מ), שהידוע לברך – לא יתן לאחר לברך עבורו. ואולי הו"ע פרטי שלה, שלא רצתה לברך במקום בעלה, וא"כ פרט זה אינו הוראה לאחרות. 21) ספר-המנהגים.

22) לעניין ג' טפחים ועשרים אמה – נחשב הגובה לפי השלחבת, ולעניין עשרה טפחים – לפי בסיס הנרות, ובכל אופן, לא לפי בסיס החנוכייה (ראה שו"ת מנחת-יצחק ח"ו ס' סה אות ב' ושי"ג).

23) שו"ע ס' תרע"א ס"ו.

24) חשוב השלחבת תהיה למעלה מזו של שאר הנרות. ראה משנה-ברורה ס' תרע"ג ס"ב.

25) ספר-המנהגים, שו"ע ס' תרע"ג ס"א בהג"ה ונו"כ. רבים מאנ"ש אינם מקפידים שיהיה השמש דוקא "ממעל", ומניחים אותו בצד, בנפרד (על גבי פמוט וכדומה, ויש מניחים משמאל למנורה) ו"א שכך נהגו רבותינו.

10) סה"ש תש"נ ח"א עמ' 193 הערה 81, נדפס גם בשערי ה'ל' ומנהג אור"ח ח"ב ס' רפ (וראה ד"מ תער"ב סוף ס"ק א. אנציקלופדיה תלמודית כרך טו, ערך 'חנוכה', ציון 139. ואולי משום כך נפוץ להדליק בבית-הכנסת, וכן נוהגין בבתי-חינוך, בנרות הרגילים, הדולקים זמן רב, ולא בשמן).

11) כמדומה, זהו שימוש נדיר של הרבי (בשיחה מוגהת) במילה מחודשת זו.

12) לקוטי-שיחות ח"א עמ' 169 והערה 44 [וראה 'התקשרות' גיליון ח"י עמ' 11, שהורה הרבי לצא"ח שבליט-ברירה ניתן לוותר בעניין צורת המנורה (על מטבעות), כיוון שכמה מגדולי ישראל עוד בימי הרמב"ם חלקו עליו בזה, משא"כ בציור הלוחות מרובעות שמפורש בש"ס]. והמדובר כשעושים את החנוכייה קנים בדוגמת המנורה, ובפרט בהדלקות פומביות, אבל אין קפידא לעשות בצורה זו דווקא, ואדרבה רבים מהחסידים בדורות שעברו נהגו להדליק בחנוכייה ללא קנים [עם דופן, ראה לקו"ש ח"ה עמ' 456, ואולי נובע הדבר ממה שהיו מדביקים את הנרות בכותל ללא חנוכייה, כמבואר בסידור אדמוה"ו], ואף בס' ימי בראשית עמ' 50 נדפס צילום מכ"ק אדמו"ר מהור"י צ, שהדליק בחנוכה תש"י בחנוכייה כזאת. אף הרבי, כשהיה לפעמים בספרייה (וי"א שכך נהג גם בביתו) הדליק בחנוכייה פשוטה, ללא קנים וללא דופן, והיו פעמים שהדליק בחנוכייה ללא דופן עם קנים מרובעים, והשמש באמצע בין הנרות.

13) ראה להלן הערה 70.

14) ספר-המנהגים.

15) בלקוטי-שיחות ח"א עמ' 241 הוכיח שלפי אדמוה"ו לימוד זה הוא מן התורה.

16) סה"ש תש"נ ח"א עמ' 207 [אך שא"צ כלי, ראה סידור אדמוה"ו, ולקוטי-שיחות ח"ה עמ' 445]. וראה א"ר וברכ"י ס' תרע"ג ס"ג. ולהעיר שהרבי היה מדליק במנורה פשוטה דווקא.

17) ראה לקוטי-שיחות ח"ב עמ' 483, ועוד.

שיהיה היכר לכל אחת מהן לחוד³². מדליקים כשהחנוכייה מונחת במקומה, ומשאירים אותה במקומה כל משך הזמן שעליה לדלוק³³. התחלת ההדלקה היא לאחר סיום כל הברכות. מדליקים בשמן זית, וה'שמש' הוא נר שעווה³⁴. מתחילים להניח את הנרות בקצה הימני של המנורה³⁵. ומוסיפים ומדליקים בכל יום מהנר הנוסף – משמאל לימין.

אמירת 'הנרות הללו' – לאחר גמר כל ההדלקה³⁰. מתעכבים סמוך לנרות כחצי שעה³⁶. מדליקים שידלקו הנרות חמישים דקות לכל הפחות³⁷. נר שכבה בתוך שיעור זמן דליקתו – חוזרים ומדליקים אותו, בלי ברכה³⁰. אחר שיעור זה – רשאים לטלטל את החנוכייה גם אם הנרות עדיין דולקים³⁰. אחר שיעור זה – רשאים לעשות מלאכה³⁸ שלא כנגד הנרות, וגם ביום הראשון והשמיני³⁰.

* בימי החנוכה צריכה להיות הוספה מיוחדת גם בלימוד התורה. כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע היה יושב אחרי הדלקת נר חנוכה בסמיכות לנרות, ולומד תורה³⁹.

32 דרכי־משה והג"ה סי' תרע"א ס"ד ובאחרונים, וראה אנציקלופדיה תלמודית ערך 'חנוכה' עמ' שלו.

33 שו"ע תרע"ה ס"א, ובמשנ"ב ס"ק ו.

34 ספר־המנהגים, 'שערי הלכה ומנהג' שם, ועיי"ש הטעם.

35 ספר־המנהגים מסידור אדמו"ר, ושם נסמנו מקורות נוספים.

36 ספר־המנהגים שם, ע"פ האחרונים סי' תער"ב ס"ב. וכדלהלן – יש לעסוק באותה שעה יחד עם בני ביתו בתורה או בשמחה של מצוה.

37 ספר־המנהגים שם, ועיי"ש הטעם. ולמעשה, מדליקים בזה בלא פלוג גם כשמדליקים אחר צאת־הכוכבים, כגון במוצש"ק או כשמדליקים באיחור.

38 מהלשון בספר־המנהגים 'עושים מלאכה' (ולא 'עושות' או 'הנשים עושות') משמע לכאורה שלפני שיעור זה גם האנשים אינם עושים מלאכה, עיין סי' חסידים סי' קכא וסי' מהר"ל עמ' תט. אבל ראה בהשלמה לשו"ע רבנו סי' עת"ר סו"ס ד שהבין שזו רק משמעות, וכשאר הפוסקים שהביאו זאת, גם הוא תלה זאת במנהג בפועל. וכיוון שלא דינו שזוהו בזה רבותינו ואנ"ש בעצמם (הרה"ח ר"ל ש"י גרונר, וגם בלוח כולל־חב"ד כתב זאת רק לנשים). ניתן לכל היותר לדייק שהרבי לא שלל מנהג זה (לא להרוצים להחמיר על עצמם), אבל לא שעשהו 'הוראה לרבים'.

מהות המלאכה לא נתפרשה (מלבד איסור כיבוס ותפירה בכף החיים שם ס"ק ט'), ומסתבר שלא לאסור לפחות מלאכת אוכל נפש וכל מה שמוותר בחוה"מ, ע"ד האמור בשו"ע רבינו סי' ס"א רנא. 39 'התנועות' תשמ"ב ח"ב עמ' 599 ועמ' 618. ובשיחת מוצאי

הנרות, ואחר־כך היו מעמידים אותה במקומה. ובכל זאת בריך בעצמו והדליק²⁵. אין מדליקים נר חנוכה מנר חנוכה אחר, אלא מהשמש או מנר של חול²⁶.

מנהג רבותינו נשיאינו שהיו מדליקים נר חנוכה על פתח אחד החדרים ולא על החלון²⁷, משמאל הנכנס, דהיינו מול המזוזה, לקיים "כדי שתהא מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל, ונמצא שהוא מסוכב במצוות"²⁸. צריך להדליק את הנרות בבית שבו האדם אוכל בקביעות, ויש להעדיף את מקום האכילה על מקום השינה. ההולך לאכול באקראי בבית חברו, צריך לחזור לביתו ולהדליק שם²⁹.

מניחים את החנוכייה סמוך לעובי מזוזה־הפתח, כחלל פתח החדר, ואין מדליקים את הנרות מונחים ממזרח למערב או מצפון לדרום³⁰.

כדאי ונכון שהילדים ידליקו נר־חנוכה בפתח חדרם הפרטי [אם תנאי המקום וכללי הבטיחות מאפשרים זאת], ויש בזה גם מעין חינוך 'מקדש־מעט' שלהם בחנוכה³¹.

הנרות יעמדו בשורה ישרה ולא בעיגול. כמו־כן לא יהיה נר יוצא ונר נכנס, ולא אחד גבוה ואחד נמוך (הקובע לעניין זה הוא גובה השלהבת). חייב להיות הפסק בין נר לנר, כדי שלא יתקרבו השלהבות זו לזו וייראו כמדורה. כמו־כן יש להרחיק את החנוכיות של בני הבית זו מזו, כדי

25 ספר־המנהגים שם. ומשמע, שלדעת הרבי טילטול טפח מהווה הוזה (כי בשורת שצויינה שם לא הוגדר המרחק כלל!). וע' 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב ס"ע רי. חו"מ סי' קצח ס"ב.

26 שו"ע סי' תרע"ד ס"א בהג"ה.

27 לקו"ש ח"ה עמ' 456, ועיי"ש.

28 סי' תרע"א ס"ז, לבוש וט"ז שם.

29 רמ"א סי' תרע"ז ס"א, ט"ז ומ"א שם. בעניין פנימיות של ישיבות ומוסדות חינוך, בס' 'חובת הדר' (עמ' קו) כתב שהתלמידים כבני בית וחובתם מדינת בחדר האוכל, ואם ירצו – יכוונו שלא לצאת בהדלקה שבחדר האוכל ואז ידליקו בברכה בחדר השינה. ובשורת אגרות־משה (או"ח ח"ד סי' ע אות ג וי"ד ח"ג סי' יד אות ה) ומנחת יצחק (ח"ז סי' מח) כתבו שמן הדין עליהם להדליק בחדר השינה כיוון שרק הוא מיוחד לכל אחד מהם. ועליהם להסדיר תור לשמירה מפני סכנת דליקה ח"ו.

30 ספר־המנהגים.

31 סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 162. וכיוון שמדובר בבית אחד, מדליק בעל־הבית במקום המרכזי, והילדים רשאים להדליק בחדרם, בקל־וחומר מהאמור בהערה 29.

דמי חנוכה⁴⁸: הרבי הורה להשתדל לתת מעות חנוכה לילדים [בנים ובנות⁴⁹, הן קטנים והן גדולים⁵⁰. וכן היה אדמו"ר מהור"י צ"ע נותן לבנותיו, גם אחרי הנישואין, וגם לחתניו⁵¹] על-כ"ל פנים פעמיים במשך ימי חנוכה, ומה טוב – מצד התגברות חושך הגלות, כולל ובמיוחד בנוגע להידרדרות מצב החינוך – להוסיף ולהרבות באור וקדושה, ולתת דמי חנוכה גם בכל יום, חוץ מבשבת (גם לא בדבר המותר – גזירה כו') והוספה מיוחדת – כפליים, או ג' פעמים ככה – בליל הרביעי או החמישי⁵². הנשואים – יבקשו האישה מהאישה, והאישה מהאישה, וכיוצא בזה בנוגע לזקנים וזקנות, לסייע להם כ"מעות חנוכה" לעשות מביתם 'בית חב"ד'⁵³. אלה שלא קיימו מנהג זה בשלמות, ישתדלו להשלים בימים הסמוכים לחנוכה, וכל המקדים הרי זה משובח⁴⁹.

יש לחלק דמי-חנוכה לכל התלמידים, ואפילו למי שספק אם הוא בגדר תלמיד – ולו על-שם העתיד. ואולי זה גופא יסייע שיתקרב בהקדם⁵⁴.

חינוך: מנהג ישראל⁵⁵ לשחק ב'סביבון', וידוע מנהג בני-ישראל לכתוב על ה'סביבון' את האותיות נ'ג'ה'ש, ראשי-תיבות: "נס גדול היה שם"⁵⁶, ובכמה מקומות עורכים 'הצגות' הקשורות עם סיפור פרשת ימי חנוכה, מתחפשים ל'חשמונאים'

* יש אומרים שיש לאכול בחנוכה מאכלי חלב וגבינה, זכר לנס שהיה על-ידי יהודית, בתו של יוחנן כהן גדול⁴⁰.

* מנהג ישראל (תורה היא) לאכול מאכלים שעשויים בשמן, לזכר נס השמן⁴¹.

התועדות: מלבד ההתועדות עם בני הבית והקרובים ביותר (כנהוג אצל רבותינו נשיאינו⁴²), כדאי ונכון שבמשך ימי חנוכה [בכל יום ויום⁴³] יערכו בכל מקום ומקום – בחוג המשפחה, וכן בבתי-ספר, מקומות עבודה וכו', לפי תנאי המקום והזמן – התועדות ומסיבות של שמחה בענייני דיומא⁴⁴, הן לאנשים, הן לנשים והן לטף, בנים ובנות⁴⁵ [בכל המוסדות יש להתועד עם התלמידים לפחות פעם אחת, ובמוסדות שלומדים בהם בחנוכה – להתועד כמה פעמים. ההתועדות – בזמן הדלקת הנרות, לומר דבר תורה מעניינא דיומא, ואחר-כך שאחד הילדים ידליק נר חנוכה לכולם. וכן יחלקו אז דמי חנוכה לתלמידים⁴⁶]. ולספר בהן אודות נס חנוכה והלקחים שיש ללמוד ממנו. תחילה לערוך מסיבה כללית לכל הסוגים, בהשתתפות המשפיע, הרב וכיו"ב, ואחר-כך מסיבה פרטית לכל סוג בנפרד, במירב המקומות, כדי שיוכלו הכול להשתתף. וכן בקשר לילדים⁴⁷.

זאת חנוכה תשל"ה ס"ט (מוגה), שיחות-קודש תשל"ה ח"א עמ' 284, שמדי **לאחרי** ההמתנה ע"י הנרות ישב ללמוד שיעור גמרא. (40) הוספות לשו"ע אדמו"ר ס' תר"ע ס"ג, מהמ"א שם. (41) סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 196 הערה 26. (42) היום-יום, כח כסלו, וביאר הרבי, שזה צ"ל לא בדרך אגב, כדי 'לצאתי-יחובתי', אלא בהתלבשות ובהכנה מקודם ובסבר-פנים יפות, שאז יתקבלו דבריו (שיחות-קודש תשי"ח עמ' קלא). (43) לקו"ש כרך כה עמ' 401. וראה התועדות תשמ"ו ח"ב עמ' 186 ואילך, ש'שמחה פורצת גדר' של חושך העולם, עיי"ש. (44) לנהוג כ'מהדרין מן המהדרין' גם בענין זה, וכמנהג שהביא הרמ"א (ס' תר"ע ס"ב) לומר שירות ותשבחות בסעודות שמרבים בהם (סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 122), כדעת הרמב"ם שימי חנוכה הם 'ימי שמחה והלל' (סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 207). (45) 'ולהעיר, שענין זה שייך גם למנהג נתינת דמי חנוכה: א) נתינת דמי חנוכה פועלת **שמחה**. ב) כשמודיעים על חלוקת דמי חנוכה – מתקבצים רבים, וכשמוסיפים בדמי חנוכה, נוספים עליהם" (סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 165 הערה 105). (46) שיחת ש"פ וישב תשל"ד ס"ה (הנחת הת' בלתי מוגה – שיחות-קודש תשל"ד ח"א עמ' 196). (47) ע"פ שיחת ש"פ וישב תשל"ג ס"ב (בלתי מוגה – שיחות קודש תשל"ג ח"א עמ' 209) ושיחת ש"פ וישב תשל"ז ס"א (כ"ל – שיחות-קודש תשל"ז ח"א עמ' 358).

(48) תוכנם – [לא לשמחם בלבד, אלא] ענין החינוך, מתן 'פרס', כ'מיקדמה' לעודדם שיוסיפו יותר בלמוד התורה ('התועדות' תשמ"ח ח"ב עמ' 65); להראות שגם הממון נהפך לרוחניות על-ידי שמשמש לעניינים כשרים ובפרט לענייני קדושה (לקו"ש ח"י עמ' 290); ובמיוחד – לחנכם להרבות בצדקה ('התועדות' תשמ"ט ח"ב עמ' 63). (49) סה"ש תש"נ ח"א עמ' 210. (50) שם, עמ' 199. (51) סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 163, נדפס גם ב'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב ס' רפג. (52) כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע נתן גם לנכדתי, שיחת נר ה' דחנוכה תש"ל (בלתי מוגה) בסופה. (53) לקיים מנהג כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, המובא בהיום-יום, כח כסלו – סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 163, וסה"ש תש"נ ח"א עמ' 194. 'שערי הלכה ומנהג' שם. (54) 'התועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 132. (55) אג"ק כרך כה עמ' קצה, וראה קובץ 'היכל מנחם' ח"ב עמ' קצג. (56) גם בבית רבותינו נשיאינו – 'התועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 185. (57) ראה בני-ישכר מאמרי חודש כסלו-טבת מאמר ב' (מו"ב). סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 360 הערה 32.

וכו' עד סיום התפילה.

אין מתענים בחנוכה, אפילו חתן ביום חופתו.⁶⁹

יום שני,

כ"ו כסלו, ב' דחנוכה

הדלקת נר שני (יום ראשון בערב):

בבית הכנסת מדליקים במנחה לפני עלינו, ואין ממתנינים לשקיעה אלא ל'פלא המנחה'⁷⁰ (היום בתל-אביב: 15:40). מעמידים שני הנרות בימין החנוכייה⁷¹. אחר-כך שרים 'הנרות הללו' בניגון הידוע⁷².

הדלקה בבית:

כ"ק אדמו"ר מהור"י צ' לא הקפיד להחליף את הפתילות בכל יום⁷³.

בהדלקת הנרות אין מברכים 'שהחיינו' (אלא אם-כן זו ההדלקה הראשונה שלו השנה). מדליק תחילה את הנר החדש, משמאל לנר שהיה אמש, וממשיך משמאל לימין (וכן בכל הלילות). אחר

וכו' (כמובן - ובפרט בקשר לבנות - הכול באופן של צניעות ועל-פי הוראת חכם), וכן ימי החנוכה מסוגלים ביותר לארגון כנסים לילדי ישראל - צבאות ה'⁵⁷.

צדקה:

נוהגים להרבות בצדקה בימי חנוכה⁵⁸, ו"אנו מחוייבים בימי חנוכה... גמ"ח בממון וגוף"⁵⁹. עורכים מגבית של צדקה, וזה הזמן המתאים להשלים את מגביות הצדקה של כל חודש כסלו⁶⁰, ובפרט ב'זאת חנוכה'⁶¹.

בעניין המגביות לצדקה בימי סגולה, הודיע הרבי פעמים רבות, שעל כל אחד ואחד להתעורר ולנדב כדבעי מעצמו, גם בלא שיזכירוהו על כך⁶². **תפילת שחרית:**

נוהגים להדליק נר חנוכה בבית-הכנסת (מקומו כבליל אמש) בלי ברכה, לפחות עד אחר התפילה⁶³. גם כעת מדליקים על-ידי שמש⁶⁴. בחנוכה יורד האָבל לפני התיבה, חוץ מאמירת הלל⁶⁵. [בכל זמן שמתפללים בבית-הכנסת, מדליקים נרות בעמוד הש"ץ⁶⁶]. לאחר הלל חוזר האָבל לעמוד, לאמירת חצי קדיש⁶⁷. אין לדלג לכתחילה 'ועל הניסים' כדי להספיק לענות 'קדושה' ו'מודים'³⁰.

אחרי חזרת הש"ץ: הלל שלם (כל ימי החנוכה), חצי קדיש. שלושה עולים לתורה (בפרשת נשא, במדבר ז, א"יז): כהן - ויהי ביום כלות משה... לחנוכת המזבח; לוי - עד "מלאה קטורת"; ישראל - עד "נחשון בן עמינדב". מכסים את ספר-התורה ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה. וממשיכים כסדר: אשרי, ובא לציון, קדיש תתקבל, בית יעקב⁶⁸

(57) 'התוועדיות' תשמ"ב ח"ב עמ' 545.

(58) ספר-המנהגים, עיי"ש בהערה, ובלקו"ש ח"ה עמ' 443 בהערות.

(59) פרי-מגדים, הובא ונתבאר בלקו"ש ח"ה עמ' 1169.

(60) 'התוועדיות' תשמ"ו חלק ב' עמ' 204 ועמ' 215.

(61) לקו"ש ח"ה עמ' 444.

(62) 'התוועדיות' תשמ"ה ח"א עמ' 652, ח"ב עמ' 1169, ח"ג עמ' 1537 ועוד.

(63) פרמ"ג סי' תרע"ה בא"ס ק"ד.

(64) ראה טעמים לזה ב'שערי הלכה ומנהג' שם עמ' רעו.

(65) ספר-המנהגים עמ' 8.

(66) ראה בס' 'משבחי רבי' עמ' 48, שהרבי אמר להרה"ח רי"ל שי גורנו: "בכל פעם כשמתפללים - גם כשאין הש"ץ 'חיוב' - צריכים הנרות לדלוק!" (ומשמע שמדליקין את כל חמשת הנרות, וכנהוג).

(67) מכיוון שהוא סיום לתפילת שמו"ע, שו"ע אדמו"ה סי' נה ס"ד.

(68) סידור אדמו"ה אחרי הלל. וראה שער הכולל פ"א סכ"ג.

(69) שו"ע ורמ"א סי' תקע"ג. הוספות לשו"ע אדמו"ה ז' סי' תר"ע ס"ה. לוח כולל-חב"ד.

(70) מברכים רק מפלג המנחה ואילך, ראה ב"ח ר"ס תער"ב ופר"ח סי' תרע"ט. בשיחות-קודש תשכ"ג עמ' 401, ר"ד מנר ג' דחנוכה, איתא: "כ"ק אד"ש דיבר עם הרש"ל [הרה"ח ר' שמואל לוויטין ז"ל] על-דבר שבימי חנוכה יתפללו מנחה בשעה 3:30, בכדי שהדלקת נרות בביהכ"נ יהיה בזמן פלג המנחה".

ואכן, ידוע ומפורסם שהרבי דייק מאוד שלא להדליק לפני פלג המנחה, אפילו בימים שהיו כינוסים וכו'. וכ"ה באג"ק כרך י' עמ' רכח. וע"ע 'התקשרות' גיליון עג עמ' 13, ודיוק המסופר שם - ב'כפר חב"ד' גיליון 740 עמ' 76.

(71) שו"ע ואחרונים סי' תרע"ה ס"א. וע"ע שו"ת הצמח-צדק או"ח סי' סז ס"ה, ו'התקשרות' גיליון רעד עמ' 18.

(72) ספר-הניגונים ח"א, ניגון נג. בשנים האחרונות ניגנו זאת במניין של הרבי בכל יום מימי החנוכה.

(73) 'התוועדיות' (טו) תשט"ז ח"א עמ' 303, עיי"ש הטעם. בקונטרס 'ברוך שעשה ניסים' חנוכה תשי"א, שבו נדפסו מנהגי חנוכה לראשונה, כתב הרבי: "נהגו שהפתילות יהיו בכל יום חדשות. וי"א דאין חוששין לזה, ואדרבה הישנות נוחין יותר לדלוק, ולע"ע, לא יכולתי לברר מנהג רבינו בזה [משמע שאם יתברר מנהגו, יוכרע הספק]". ולפלא שבס' המנהגים, שנדפס בשנת תשכ"ו, נעתק משם ללא שינוי [ולא ידוע שהכניסו או את השיחה הנ"ל כלל], למרות האמור באותה שיחה. ומה שהרבי נהג (עכ"פ בשנים האחרונות) להדליק בפתילות חדשות בכל יום, הנה עד שנת תשמ"ח הכינה את החנוכייה הרבנית או אחד מהמשב"ק בבית, ואח"כ - הר"ר שד"ב גאנבורג, ולא ידוע אם קיבלו הוראות מהרבי על כך.

שחרית: כדאמתמול. קריאת התורה למנהגנו: כהן - "ביום השלישי... מלאה קטורת", לוי - "פר אחד... בן צוער", ישראל - "ביום הרביעי...".

יום רביעי,

כ"ח כסלו - ד' דחנוכה

* הרבי מציע לתת הערב, או מחר בערב, הוספה מיוחדת ב'דמי חנוכה'⁸¹. שחרית: כדאמתמול. קריאת התורה למנהגנו: כהן - "ביום הרביעי... מלאה קטורת", לוי - "פר אחד... בן צוער", ישראל - "ביום החמישי...".

יום חמישי, כ"ט כסלו,

ה' דחנוכה - ערב ראש־חודש

ביום זה הגיעו לביתם החסידים שנאסרו עם מאסרו הראשון של אדמו"ר הזקן בשנת תקנ"ט, ונקבע ליום התועדות ושמחה⁸². קוראים לכהן "ביום החמישי... מלאה קטורת", ללוי עד "בן צורישדי", ולשלישי "ביום השישי...".

יום שישי, א' טבת,

ו' דחנוכה - ראש חודש

נוסף על 'זעל הניסים' אומרים 'עלה ויבוא'. בערבית אין מכריזים 'עלה ויבוא' לאחר 'השכיבנו', מחשש הפסק, אבל מזכירים זאת

היו ענייני גאולה (גם כפשוטם) - הובא בלקוטי שיחות כרך כה עמ' 399 הערה 44. ואף בגאולתו הראשונה, "ט כסלו תקנ"ט, היתה שלימות הגאולה (בנוגע אלינו) באופן ש'חזר לבוריו' בימי חנוכה - שהרי ביום ג' דחנוכה חזר מפטרבורג לוויתבסק, כדאיתא בלקוטי דיבורים עמ' 23 ('התועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 95 ועמ' 101).

81) ספר השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 163, וסה"ש תשנ"ח ח"א עמ' 194 ("בליל הרביעי או החמישי").

82) 'כרם חב"ד' גיליון 4 ח"א עמ' 18. וראה שם בהמשך הדברים. ובשיחת מוצאי זאת חנוכה תשל"ד סוס"ג מבאר בזה מה שמצאנו מאמרי חסידות שמצויין עליהם תאריך אמירתם "יום ה' דחנוכה" (כגון בהמשך 'מים רבים - תרל"ו', ראה במפתח שבסוף הספר), אף שציון כזה מופיע רק אם נאמר המאמר בשבת, ביום טוב או במאורע מיוחד. מעלת נר ה' דחנוכה בכלל - להאיר גם 'בחוך', כיוון שיום זה לעולם אינו חל בשבת (שם). בשיחת נר ה' דחנוכה תשמ"מ נתבארה מעלת היום, שבו לראשונה רואים התחלת הוספת האור בעולם לשיטת בית הלל יותר מאשר לדעת בית שמאי - חמשה נרות. ובלקוטי שיחות חט"ו עמ' 545, מבאר מה שיום זה הוא ער"ח [שבד"כ הוא 'יו"כ קטן'], ומ"מ א"צ לתחנון, אלא הכל נפעל בשלימות מתוך שמחה, הן ע"י עיצומו של יום (חנוכה) והן ע"י עבודת האדם.

הדלקת כל הנרות אומר: "הנרות הללו"⁷⁴. בין מנחה למעריב, אחר⁷⁵ התחלת השקיעה, מדליקים נר חנוכה. הנשואים - בחגירת אבנט⁷⁶, אבל בכובע ובלבושים הרגילים, לא באלו של שבת ויום טוב⁷⁷.

לשאלת רבים: בכל ערב, אם האב נמצא מחוץ לבית ויחזור בשעה שבני הבית נייעורים, ימתינו לו. אם רואה שגיע כשהם ישנים, יבקש מאשתו או מאחד הילדים להדליק עבור הבית, ובבואו רשאי להדליק לעצמו אם כיוון שלא לצאת בהדלקתם. אם הילדים יודעים בכירור שהאב אינו מקפיד ומדליקים תוך חצי שעה מצאת הכוכבים, ידליקו אז. לא הדליקו, מדליק כל הלילה, אם בניביתו נייעורים. ואם כולם ישנים, נכון להקיצם ולברך⁷⁸.

שחרית: כדאמתמול. קריאת התורה למנהגנו: כהן - "ביום השני... מלאה קטורת", לוי - "פר אחד... בן צוער", ישראל - "ביום השלישי...", וכיוצא בזה בשאר ימי החנוכה, קורא השלישי את היום הבא⁷⁹.

יום שלישי,

כ"ז בכסלו - ג' דחנוכה

בו יצא אדמו"ר הזקן לחירות ממאסרו השני בשנת תקס"א⁸⁰.

74) ספר המנהגים עמ' 70, מסידור אדמו"ר זעוד.

75) בלוח כולל־חב"ד הלשון: "תיכף אחר השקיעה". וע"ע.

76) ספר המנהגים.

77) ספר המנהגים. שערי הל' ומנהג או"ח ח"ב סי' רפ. לוח כולל־חב"ד.

78) עד עלות השחר, שו"ע ונו"כ סי' תער"ב. בלוח כולל־חב"ד כתב, שאם לא הקיצים - לא יברך. ובמשה' ברורה שם כתב, שהנוהג להקל ולברך גם כשישנים אין למחות בידו.

79) אג"ק כרך י' עמ' רצו. וממנה נכנסה ההוראה ללוח כולל־חב"ד, ואחרי הפירסום שם - כתב הרבי באג"ק כרך טו עמ' כה: "וכן כתב גם הר"ב ש'י נאה בלוח כולל חב"ד, שעברתי עליו. ופליאה מה גרם לספק בהנהגת חב"ד מפורסמת" (=שגם בארה"ק מנהגנו כדעת הרמ"א סי' תרפ"ד ס"א, ושו"ת הצמח צדק או"ח סי' סח).

80) החופשה השניה בשנת תקס"א היתה נצחון תורת החסידות ודרכי החסידות ביתר שאת יותר עז מכמו שהיה בפעם הראשונה (בשנת תקנ"ט) - שאז היתה ההלשנה בעיקרה על אדמו"ר הזקן, וההלשנה בשנת תקס"א היתה בעיקרה על תורת החסידות - ספר המנהגים עמ' 93, מלוח היום יום עמ' ז, וקונטרס לימוד החסידות פרק ו, עיי"ש בארוכה. בג' דחנוכה חופשה ניתנה לו להעתיק דירתו למעון פרטי, ואשר יקבע דירתו - באופן זמני - בפטרבורג (רשימת אדמו"ר מהרי"צ, 'ספר התולדות - אדמו"ר הזקן' ח"ג עמ' 746). ובספר השיחות תורת שלום עמ' 84 איתא שיצא בנר החמישי. והשיב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: "ויש לומר, דבשניהם

הכנסת [וטוב שיהיו עשרה בבית-הכנסת בשעת ההדלקה⁹⁰], ובבית [ראה להלן], ואחר-כך נר שבת⁹¹, אבל אין להתפלל מנחה ביחידות לצורך כך⁹². היום, מכיוון שמדליקים לפני זמן הדלקת נרות שבת, שהוא מוקדם לפחות בכ-20 דקות מזמן ההדלקה בכל יום, יש להקפיד לצקת יותר שמן, כדי שידלקו הנרות לפחות חמישים דקות אחרי שקיעת החמה (מי שמדליקים בנרות מוצקים, יש לעוררם שידליקו (לפחות היום) בנרות גדולים יותר מן הרגילים). היום אין מתעכבים חצי שעה סמוך לנרות⁹³.

* מגש, ואף כיסא או שולחן שהניחו עליו נר-חנוכה, נעשה בכך 'בסיס לדבר האסור', ונאסר בטלטול בשבת. אם יודעים שיזדקקו במשך הערב לשימוש בכיסא, או להזיזו הצידה כדי לעבור שם (ולא רק כדי "שלא ישחקו בו הילדים" וכדומה), קיימות שתי אפשרויות:

(א) להניח את החנוכייה על מגש, ויחד איתה להניח שם מבעוד יום חלה (או גביע-קידוש חשוב), שאז יהיה המגש מותר בטלטול, לאחר שיכבו הנרות, כ"בסיס לדבר האסור ולדבר המותר", עם החנוכייה שעליו, לכל מקום שרוצים, כ"טלטול מן הצד לצורך דבר המותר", והכיסא יתפנה.

(ב) להניח את החנוכייה על הכיסא יחד עם חלה כנ"ל. לאחר שיכבו הנרות ויזדקקו למקום הכיסא, יהיו רשאים לטלטל הצידה, לכל מקום שרוצים, את הכיסא וכל אשר עליו, כנ"ל במגש, והמקום יתפנה⁹⁴.

לציבור בטפיחה על השולחן. שכח לומר 'יעלה ויבוא' בתפילת ערבית, וזכר לאחר שאמר "ה" של 'המחזיר שכינתו לציון' – אינו חוזר⁸³. שחרית – הלל שלם, ואברהם זקן, זבדיה, קדיש תתקבל. שיר של יום, ברכי נפשי, קדיש יתום. מוציאים שני ספרי-תורה, בראשון קוראים בפרשת ראש-חודש, כהן: "וידבר... רביעת ההין", לוי: "עולת תמיד... ונסכה", ישראל: "ובראשי חודשיכם...". בספר השני עולה הרביעי בפרשת נשא "ביום השישי...", חצי קדיש. אשרי, ובא לציון [ואין הש"ץ מסיימו בקול⁸⁴]. יהללו. הנחת תפילין דרבננותם, קריאת-שמע, פרישות: 'קדש', 'והיה כי יביאך'. שש זכירות. חליצת התפילין [הש"ץ יאמר איזה מזמור, כדי לומר אחריו את הקדיש⁸⁵], חצי קדיש, תפילת מוסף.

"מצווה להרבות בסעודת ראש-חודש", ולכן יש המוסיפים מאכל מיוחד בסעודת היום לכבוד ראש-חודש, מלבד ההוספה לכבוד החנוכה⁸⁶.

שניים מקרא ואחד תרגום: הנוהגים בזה כמנהג רבותינו נשיאינו, קוראים הערב עלייה אחת או שתיים⁸⁷ מפרשת מקץ. שניים מקרא ואחד תרגום: ביום שישי אחרי-הצהרים קוראים את כל פרשת 'מקץ' עם הפטרתה המקורית, וניתן לקרוא היום גם את הפטרת שבת חנוכה⁸⁸ (או כהנהגת רבותינו, לחזור מחר בבוקר מ'שביעי' עד גמירא עם הפטרת שבת חנוכה⁸⁹).

* יש לזכור לערוך גם היום את ההדלקה הפומבית אחרי פלג המנחה. מתפללים מנחה ומדליקים נר חנוכה בבית-

(83) שו"ע סי' תכב ס"א, שו"ע אדה"ז סו"ס רצו.

(84) כי אז יתחייב לומר ח"ק מייד, כפי שהורה הרבי – ראה 'התקשרות' גיליון תסו עמ' 15 הערה 16.

(85) ספרי-המאמרים (ליקוט) לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב, ח"ב עמ' שטו. אג"ק כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ח"כ עמ' רפג.

(86) ראה שו"ע או"ח סי' טיט וכף-החיים שם ס"ק ד.

(87) בהערות וציונים (ח"ב) 'להיום יום' ד' טבת כתב הרב מיכאל ש"ל זליגאן שזהו ע"פ האמור בס' פתורא דאבא (להחיד"א) ציפורן שמיר ס"ו, שצ"ל לכל הפחות כ"ו פסוקים מתחילת הסדרה, ולכן כשיש פחות פסוקים [כמו בפרשתנו] קוראים גם את העליה הבאה.

(88) "רני ושמחי" – היום יום ל' סיון. וראה שו"ע אדמו"ה סי' רפה ס"ו. שערי הלכה ומנהג: או"ח ח"א סי' קלב. לוח כוללי-חב"ד.

(89) 'היום יום' ד' טבת. וראה אג"ק סוף כרך ח"י.

(90) לוח כוללי-חב"ד.

(91) ספרי-המנהגים, ראה שם הטעמים לזה.

(92) קיצור של"ה הל' חנוכה, וא"ר ר"ס תרע"ט. וכן נהג הרבי אחרי שנת תשמ"ח, כאשר חזר מן האוהל' סמוך לשקיעה: הדליק נר חנוכה, נר שבת, ואחר-כך התפלל מנחה בציבור.

(93) היום יום, כ"ה בכסלו (ומהלשון משמע, שבכל זאת התעכב מעט), ספרי-המנהגים.

(94) הרה"ג ר' לוי-יצחק ש"י הלפרין, ע"פ שו"ע אדמו"ה סי' רע"ז ס"ג, רע"ט ס"ד, ש"ט ס"ו, ש"י"א ס"ט (העניין נדון ונתבאר לפרטיו ב'התקשרות' גיליונות רפג, שפה, שפז, שפט וש"ג).

במקרה של צורך גדול לטלטלו לפניכן, יעשה שאלת חכם ע"פ המבואר בסי' רע"ז ס"ג.

"מבצע חנוכה"

בשנים האחרונות הציע כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו כמה פעולות שמטרתן לחזק את קיום מצוות ומנהגי חנוכה. ועניין מיוחד לזה בארה"ק ת"ו, שבתור 'פלטריין של מלך' זקוקה לאור במיוחד, ולביטול החושך, שישפיע גם "על פתח ביתו (=ארה"ק) מבחוץ" להגנה ושמירה עליה ועל תושביה.

א) לפעול [וגם הנשים יפעלו בזה, ואדרבה – במיוחד, הן במבצע חנוכה כפשוטו והן בתוכן הפנימי להאיר בכל מקום ב'נר מצווה ותורה אור', אלא שהפעולה בזה צריכה להיות בתכלית הצניעות, גם באופן דמהדרין מן המהדרין, כמובן וגם פשוט] להדלקת נר חנוכה בכל בית יהודי [ואף לתת להם מנורת-חנוכה במתנה]. ובמקומות שאין האנשים מדליקים – ישתדלו לכל-הפחות שאשה (או ילדה) תדליק נר חנוכה [אף-על-פי שמכמה טעמים עדיף שידליק איש ולא אשה].

ב) כל הגברים, ובכללם גם ילדים רכים, ידליקו חנוכייה לעצמם.

ג) לאסוף את ילדי ישראל – גם אלו שלא למדו מעולם בבית-ספר יהודי – לספר להם את סיפור נס החנוכה, לשמח אותם (רצוי גם בסופגניות וכדומה), ולאפשר להם להדליק חנוכייה. כמו-כן בקשר ליהודים הנמצאים לעת-עתה בבת-ירפואה או בבת-יכלא, והנמצאים בכוחות הצבא והמשטרה – בכל אתר ואתר להשתדל שבכל מוצב צה"ל תהיה לפחות מנורת-חנוכה אחת, ושככל יום ידליק בה חייל אחר. וכן לומר להם דברי תורה עם חלוקת דמי חנוכה, ועדיף שגם החיילים עצמם יאמרו דברי תורה ויחלקו דמי חנוכה, ושתהיה להם קופת צדקה על השולחן או על הכותל.

ד) להשפיע על החברים והשכנים היהודים להדליק נרות חנוכה. ה) להשתדל שכל ילדי-ישראל, בנים ובנות, יקבלו מעות חנוכה. ו) מה טוב אשר גם הילדים יתנו מעות חנוכה לחבריהם, והילדות לחברותיהן. ז) לעורר את הילדים לתת צדקה במשך ימי החנוכה חוץ משבת-קודש, ותמורת זאת יתנו בערב שבת כפליים – גם עבור יום השבת. ח) לעורר אותם להוסיף בלימוד בכל יום מימי החנוכה מענייני חנוכה אשר בתורה – לכבוד ימי החנוכה. ט) להדליק נר חנוכה בזמנו במקומות ציבוריים ופומביים, כדי להדגיש העניין ד'פרסומי ניסא'. בכל עיר ועיירה, כפר ומושב, במקום הציבורי והמרכזי ביותר. ואם יש אפשרות להדליק גם במקומות נוספים – מה טוב. יש להודיע לנאספים שאינם יוצאים ידי-חובתם בהדלקה זו, ולעוררם להדליק נר חנוכה בביתו של כל אחד ואחד. כשנאספים במקום לא-יהודים, יש לעוררם על דבר מצוות בני-נח שנצטוו בהן. ומצווה לפרסם עושי מצווה, כולל על-ידי פירסום התמונות וכו'.

י) בדומה להדלקת שחרית בבת-הכנסת – להדליק ללא ברכה גם ביום זאת חנוכה, וכל שכן בשאר הימים, בכינוסים ואסיפות במעמד עשרה מישראל, ובמיוחד ילדים רבים, עם סיפור פרסום הנס.

(הערת המערכת: עקב קוצר היריעה הושמטו המראי מקומות.

להשלמת העניין ראה במהדורה המופיעה באתר האינטרנט, בכתובת chabad.org.il)

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעיהו ע"ה דייטש